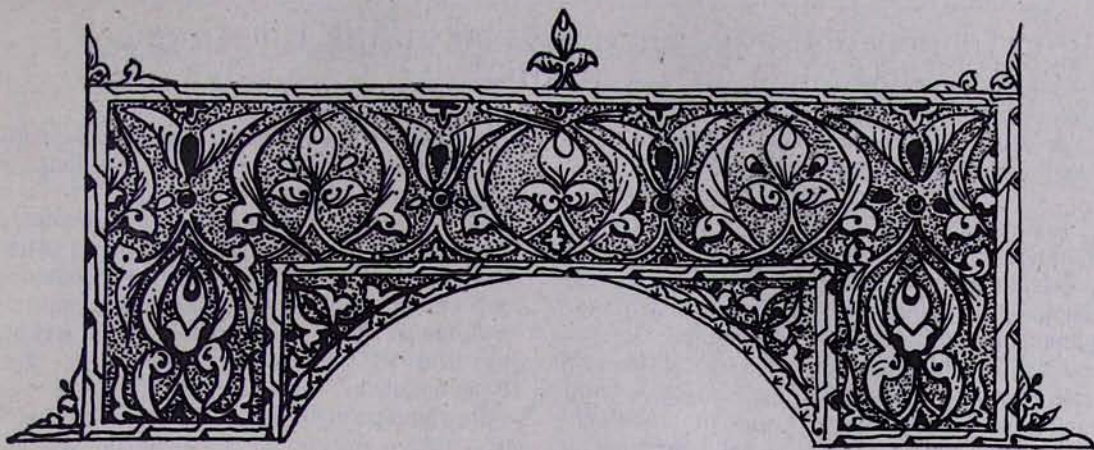

ԹԵՄԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ

ԻՐԱՔԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄՈՒՄ

Բաղդադի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին կառուցվել է 1954—1957 թվականներին և օծվել 1978 թվականին Նորին Սուրբ Օծություն Ս. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի կողմից՝ Իրաքի հայոց թեմին տված հայրապետական շնորհաբեր իր այցելության ժամանակ:

Վերջին տարիներս պգալիորեն աճել է Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի հաճախող հավատացյալների թիվը: Այդ իսկ պատճառով խիստ կարիք էր պգացվում եկեղեցու հնարավորին չափ ընդարձակման, բարեկարգման և վերանորոգման:

1984 թվականի հունիս ամսից եկեղեցին վերանորոգման ընթացքի մեջ էր: Շուրջ մեկ տարվա ընթացքում սալարկվել է տանիքը, կից կառուցումով երկհարկանի մի շենքի՝ պգալիորեն ընդարձակվել են ավանդատները, եկեղեցու գավիթն ու դասը սալարկվել են խտալական մարմարով և կատարվել այլ բնույթի վերանորոգչական և բարեկարգման աշխատանքներ:

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին նորից իր դռները լայն բաց արեց Իրաքի հայոց հավատացյալների առջև սույն թվականի հունվար ամսին, Ս. Ծննդյան տոնակատարություններով:

Հունվարի 4-ին, երեկոյան ժամերգությունից հետո, տեղի ունեցավ սրբանկարների օծման հոգեպարար արարողությունը՝ ըստ Մաշտոցի: Մասնավոր հանդիսությամբ և Սրբալույս Մեռնով օծվեց եկեղեցու Ս. Սեղանի Աստվածամայրը՝ Մանկան հետ, ինչպես նաև Ավետման և Համբարձման սրբանկարները, որոնք նվեր էին ստացվել Վեհափառ Հայրապետի կողմից, Ս. Էջմիածնից:

Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցում տեղադրված են նաև երկու այլ սրբանկարներ (գործ՝ Զարեհ Սանոյանի):

Ժամերգությունից և օծման արարողությունից հետո, Իրաքի հայոց թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Ավագ եպիսկոպոս Ասատուրյանը քարոզ խոսեց, որտեղ անդրադարձավ հայի շինարար ոգուն, ոգի, որի մեջ դրսևորվում է մեր ժողովրդի հարատևելու և հավերժելու խորհուրդը:

Սրբազան հայրը իր քարոզի վերջում անդրադարձավ եկեղեցու նվիրատուներին և նշված վերանորոգչական ու բարեկարգման աշխատանքներին մասնակցած անձանց, որոնք իրենց նյութական միջոցներն ու մտավոր շնորհաշատ կարողությունները ներդրեցին Հայ եկեղեցու պայծառացման աստվածաբանի ու ապօգուտ նվիրական գործին:

ԼՈՒՐԵՐ ՄԻԱՑՑԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻ ՀԱՅՈՑ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԹԵՄԻՑ

ՆՈՐ ԾՈՒԽԵՐ ԱՄՆ-Ի ՀԱՅՈՑ
ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԹԵՄՈՒՄ

Ուրախալի է նշել, որ վերջին տարիներին, շնորհիվ ԱՄՆ-ի հայոց արևմտյան թեմի բարեխնամ առաջնորդ Ս. Վաչե արքեպս. Հովսեփյանի հետևողական ջանքերի, հետպիտե ընդարձակվում է Հայոց Եկեղեցու Հյուսիսային Ամերիկայի արևմտյան թեմի հոգևոր առաքելության դաշտը կապակերպումով տարբեր նահանգներում գործող եկեղեցական նորանոր փոքրաթիվ համայնքների և ծուխերի, որոնց հոգևոր կարիքների մատակարարումը կատարվում է այցելու հոգևոր հովիվների միջոցով: Անցնող տասնամյակում թեմի հոգևորականաց դասը համալրվել է նոր եկեղեցականներով, օծվել են նոր եկեղեցիներ, հիմնվել և սկսել է կանոնավոր կերպով հրատարակվել «Մայր Եկեղեցի» ամսում թեմի պաշտոնաթերթը, կատարվել են կրոնա-դաստիարակչական և մշակութային բազմաթիվ այլ ձեռնարկումներ, որոնք մեծապես նպաստել են թեմի հոգևոր գործունեության առաջընթացին:

Ներկայումս թեմն ունի իր հոգևոր իշխանության ենթակա հետևյալ նահանգները՝ Ալասկա, Արիզոնա, Կալիֆոռնիա, Կոլորադո, Հավայի, Այդահո, Մոնթանա, Նևադա, Օրեգոն, Նյու Մեքսիկո, Յութա, Վաշինգտոն և Վայոմինգ:

Թեմի նորակալ ծուխերից է Ռինոյի (Նևադայի նահանգ) հայկական փոքրիկ համայնքը, որտեղ սույն թվականի հունվարի 12-ին, Ս. Ծննդյան տոնի առթիվ, Ս. Վաչե արքեպս. Հովսեփյանի կարգադրությամբ սուրբ պատարագ է մատուցել Ս. Արիս եպս. Շիրվանյանը: Ս. պատարագի արարողությունը տեղի է ունեցել Սեյնթ Էնթոնի հույն օրթոդոքս եկեղեցում: Ս. պատարագի երգեցողությանը մասնակցել են Սան Ֆրանցիսկոյի հայոց Ս. Հովհաննես եկեղեցու դպրաց դասն ու սարկավագները: Այս առթիվ Սան Ֆրանցիսկոյից Ռինո են ժամանել նաև շուրջ 100 հայ հավատացյալներ՝ ներկա լինելու ս. պատարագին:

Հավարտ եկեղեցական արարողությանց Ռինոյի հայկական համայնքը կազմակերպել է ճաշկերույթ, որի ընթացքում պատարագի սրբապանը իր պատգամն է տվել ներկաներին՝ կոչ անելով բոլորին համախմբվել և համերաշխ միասնությամբ գործել Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու հովանու ներքո՝ պահպանելու համար իրենց ազգային և կրոնական ինքնությունը:

Ս. Արիս եպիսկոպոսն ունեցել է մի առանձին հանդիպում Ռինոյի և շրջակայքի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ:

ԱՄՆ-ի հայոց արևմտյան թեմի նորակալ ծուխերից է նաև Օրենջ Բաունթիում (Կալիֆոռնիայի նահանգ) կազմված Նյուպորթ Բիչի ծուխը, որը առժամապես կոչվելու է «Նյուպորթ Բիչի Հայ Առաքելական Եկեղեցի»: Սա ԱՄՆ-ի հայոց արևմտյան թեմի 18-րդ ծուխն է:

Այս ծուխի հանդիսավոր առաջին սուրբ պատարագը մատուցել է թեմակալ առաջնորդ Ս. Վաչե արքեպս. Հովսեփյանը ապրիլի 14-ին, կիրակի օրը, տեղի Սեյնթ Ջեյմս Եպիսկոպոսական եկեղեցում: Կոմիտասյան քառաձայն պատարագի երգեցողությունը կատարել է Ղրամ Նաչատրյանի անվան երգչախումբը՝ ղեկավարությամբ Ստեփան սարկավագ Կեոպուկյանի:

ՀԱՅ ՆԱՀԱՍԱԿԱՑ ՀԻՇԱՍԱԿԻ
ՈԳԵԿՈՇՈՒՄ

Ընդառաջելով Ռինոյի և շրջակայքի հայ հավատացյալների ցանկությանը և թեմակալ սրբապան հոր կարգադրությամբ, Ս. Հարության տոնի և Մեծ Եղեռնի 70-ամյակի ոգեկոչման առթիվ, Ս. Արիս եպս. Շիրվանյանը երկրորդ անգամ լինելով այցելել է Ռինո և ապրիլի 20-ին, շաբաթ օրը, հանդիսավոր սուրբ պատարագ է մատուցել նույն եկեղեցում: Սան Ֆրանցիսկոյի հայոց Ս. Հովհաննես եկեղեցու դպրաց դասն ու սարկավագները այս անգամ ևս մասնակցել են պատարագի սրբապան արարողությանը, որին ներկա են եղել նաև Սան Ֆրանցիսկոյից այդ առթիվ ժամանած բազմաթիվ հայ հավատացյալներ:

Հավարտ ս. պատարագի տեղի է ունեցել հոգեհանգստյան արարողություն՝ նվիրված հայկական ցեղասպանության զոհերի հիշատակին:

Ապրիլի 21-ին Մարիկոպա գավառի Սկագդել քաղաքի (Արիզոնայի նահանգ) հայոց եկեղեցում տեղի է ունեցել Ապրիլյան Եղեռնի 70-ամյակի ոգեկոչման ս. պատարագ, որ մատուցել է այդ առթիվ մերոհիշյալ ծուխին արցելած Ս. Սիփան քնն. Մխայանը: Տեղի հայր իր քարոզի մեջ անդրադարձել է 1915 թվականին հայ ժողովրդի արևմտյան հատվածի դեմ կատարված ահավոր եղեռնագործությանը՝ նշելով, որ հայ ժողովրդին բնաջնջելու թշնամու հրեշավոր ծրագիրը ձախողության դատապարտվեց, որովհետև թե՛

մայր հայրենիքում և թե՛ սփյուռքում այսօր հայ ժողովուրդը կա, ապրում և ստեղծագործում է ավելի քան բարգավաճ ու կենսունակ: Այնուհետև տեր հայրը եկեղեցում հավաքված հավատացյալներին կոչ է արել, որ իրենց շինարար գործերով և հանրօգուտ աշխատանքով ցույց տան հայի իսկական նկարագիրն ու դիմագիծը հաշս ամերիկացի ժողովուրդի:

Ս. պատարագի ավարտին տեղի է ունեցել հոգեհանգստյան մասնավոր արարողություն հայ բյուրավոր նահատակների հոգիների խաղաղության համար: Ապա եկեղեցուն կից սրահում տրվել է հոգեճաշ, որը պատրաստված է եղել եկեղեցու Տիկնանց Միության անդամների կողմից:

Ապրիլի 28-ին տեղի եկեղեցական խորհուրդը և Հ. Բ. Ը. Միության մասնաճյուղը միասնական պաշտոնական մի հանդիսությամբ հարգել են Եղեռնի հայ նահատակների անմահ հիշատակը:

Եուրթա նահանգի Հայ Միության հրավերին ընդառաջելով և թեմակալ առաջնորդ հոր բարեհաճ կարգադրությամբ, ապրիլի 24-ին հիշյալ նահանգի Սոլյե Լեյք Միթի քաղաքն է մեկնել Ս. Միքայել քան. Միսյանը և հայ նահատակաց 70-ամյակի ոգեկոչման առթիվ երեկոյան ս. պատարագ է մատուցել տեղի Նյումն Սենթորի կաթոլիկ եկեղեցում: Նախքան պատարագի արարողությունը, տեղի է ունեցել Մեծ Եղեռնի զոհերի հիշատակի ոգեկոչման մի հանդիսություն, որի ընթացքում զեկուցումով հանդես է եկել Եուրթայի պետական համալսարանի դասախոս պրոֆ. Լիոնարդո Ալիջան: Այս առթիվ հատուկ հարգանք է մատուցվել հանդիսությանը ներկա գտնվող ցեղասպանությունից ապաված ծերունի հայերին:

Ի ժամ պատարագի, արժանապատիվ տեր հայրը իր քարոզի մեջ անդրադարձել է հայ նահատակաց թողած կտակին և կոչ ուղղել ներկա հայ հավատացյալներին ոչ մի ջանք չխնայել հանուն ազգային ինքնության պահպանման՝ մինչև վերջ հավատարիմ մնալով Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցուն և հայ ժողովուրդի դարավոր ավանդություններին:

Ներկայումս Եուրթայի նահանգի Հայ Միությունը հատուկ ջանք է գործադրում տեղի ազգային-եկեղեցական կյանքն առավել ամուր հիմքերի վրա դնելու և հաճախակի այցելու հոգևոր հովիվներ հրավիրելու արևմտյան թեմից:

Ապրիլյան Եղեռնի 70-ամյակի ոգեկոչման առթիվ, ապրիլի 28-ին, կիրակի օրը, Միանթլի ծուխին այցելություն է տվել Ս. Կոմի-

տաս քան. Երինյանը: Տեր հայրը հայ նահատակաց հիշատակին նվիրված հոգեհանգստյան մի արարողություն է կատարել Բելվյու քաղաքի Ս. Թովմաս եկեղեցում՝ այդ առթիվ տալով նաև իր քաջալերական պատգամը ներկա հայ հավատացյալներին:

Օրվա գլխավոր բանախոսն է եղել հանրածանոթ երգեհոնահար Պերճ Ժամկոչյանը, որը հուպիչ խոսքերով կանգ է առել հայ նահատակների անմահ ոգու և հայ ժողովուրդի ստեղծագործ և շինարար նկարագրի վրա: Հանդիսությանը մաս է կապմել Եղեռնի 70-ամյակը խորհրդանշող 70 մոմերի մոմավառությունը:

Այս առթիվ Վաշինգտոն նահանգի կառավարիչը հատուկ մի հայտարարություն է արել հայ նահատակաց հիշատակին:

Հայ նահատակաց հիշատակի ոգեկոչումը տեղի է ունեցել նաև Վանկուվերի հայոց Ս. Վարդան եկեղեցում ապրիլի 28-ին, կիրակի օրը: Այդ առթիվ մատուցված սուրբ պատարագի ընթացքում օրվա խորհրդին նվիրված պատշաճ մի քարոզ է արտասանել Ս. Միքայել քահանա Միսյանը, որը 1982 թվականից պարբերաբար այցելում է Ս. Վարդան եկեղեցու ծուխը:

Հոգեհանգստյան արարողությունից հետո եկեղեցու «Արարատ» սրահում, ի հիշատակ հայ նահատակների, տրվել է հոգեճաշ, որը պատրաստված է եղել տեղի Տիկնանց Միության անդամների կողմից:

Օրվա բանախոսն է եղել Մոնրեալից հատկապես հրավիրված հայտնի դերասան Պերճ Ֆալլանը:

Եկեղեցու ծխական խորհուրդը և Տիկնանց Միությունը այս առթիվ հատուկ հարգանք են մատուցել սուրբ պատարագին և հանդիսությանը ներկա գտնվող Եղեռնից ապաված հայերին:

Հաջորդ կիրակի, մայիսի 5-ին, Վերացման Ս. Խաչի տոնի առթիվ, Փալմ Սփրինգսի շրջանում գտնվող «Անապատի Հայոց Եկեղեցու» ծուխն է այցելել Ս. Միքայել քահանա Միսյանը՝ կատարելու հայ նահատակաց 70-ամյակի ոգեկոչումը: Տեր հայրը սուրբ պատարագ է մատուցել և քարոզել Փալմ Դեպերտի Ս. Մարգրիտ Եպիսկոպոսական եկեղեցում: Իր քարոզի մեջ համառոտակի նկարագրելով 1915 թվականին հայ ժողովուրդի դեմ գործադրված ցեղասպանության պատմությունը՝ նա շեջտը դրել է հարություն առած հայ ժողովուրդի և Հայաստանյայց Եկեղեցու, ինչպես նաև օրավոր ծաղկող ու բարգավաճող մայր հայրենիքի ձեռք բերած նվաճումների և առաջադիմության վրա:

ՄԵԾ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ 40-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹՎ ՀԱՐԳԱՆՔԻ ԵՎ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ԲԱՔՎԻ ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

Սույն թվականի մայիսի 8-ին, Հայրենական մեծ պատերազմում Սովետական Միության տարած հաղթանակի 40-ամյակի նախօրեին, Ադրբեջանում գործող հայ և ռուս եկեղեցիների ներկայացուցիչները հարգանքի և խոնարհման այցելություն տվեցին Բաքվի Եղբայրական գերեզմանին:

Ադրբեջանի հայոց թեմի առաջնորդ Ս. Անանիա եպիսկոպոս Արաբաջյանը գլխավորում էր Հայ Եկեղեցու պատվիրակությանը, իսկ Բաքվի ռուս եպիսկոպոսի տեղապահ Ս. Պավլին վարդապետը՝ Ռուս Եկեղեցու պատվիրակությանը:

Հայ Եկեղեցու պատվիրակությանը մաս էին կազմում Բաքվի հայոց եկեղեցու հոգևոր հովիվ Ս. Վարդան աբեղա Դիլանյանը, Աշոտ սարկավազ Պողոսյանը, Բաքվի հայոց եկեղեցու գործադիր տնօրենի նախագահ տիկին Ամալյա Բեգլարյանը, նույն մարմնի աջխառակից տիար Վոլոդյա Հարությունյանը և հավատացյալների մի խումբ:

Ռուս Եկեղեցու պատվիրակությանը մաս էին կազմում Բաքվի երկու ռուս եկեղեցիների յոթ հոգևոր հայրեր:

Կեսօրվա ժամը 12-ին երկու քույր եկեղեցիների ներկայացուցիչներից և հավատաց-

յալների խմբից կազմված թափուրը մուտք է գործում Եղբայրական գերեզման, որտեղ կողք-կողքի թաղված են տասնյակ հապարավոր սովետական պիլոտներ՝ տարբեր ապագությունների (ռուս, հայ, ադրբեջանցի, ուկրաինացի և այլն):

Հանդիսավոր թափուրի առջևից տարվում էր երկու ծաղկեպսակ: Ծաղկեպսակները եկերող ծաղկալեններից մեկի վրա գրված էր՝ «Ընկած պիլոտներին» Հայ Եկեղեցու կողմից, իսկ մյուսի վրա՝ «Ընկած պիլոտներին» Ռուս Եկեղեցու կողմից:

Եղբայրական գերեզմանին ծաղկեպսակների պետեղումից հետո, հայ և ռուս եկեղեցական համայնքների կողմից կատարվում է հոգեհանգստյան կարգ՝ հուլումով և երկյուղածորեն:

Այնուհետև հայտարարվում է մեկ լույս լույսություն՝ ի հարգանս կոհվածների հիշատակի:

Հարգանքի և խոնարհման սույն արարողությանը ներկա էին նաև Ադրբեջանական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի անդամները: «Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ երկից»:

ՀԱՎԱՏԱՎՈՐ-ԵԿԵՂԵՑԱՍԵՐ ԿԻՆԸ ԵՎ ՆՎԻՐՅԱԼ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒՀԻՆ

1985 թվականին լրացավ Հայ Եկեղեցու համեստ և նվիրյալ ծառայողներից մեկի՝ Բաքվի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու մոմավաճառուի Հայկանուշ Արջակի Գրիգորյանի ծննդյան ութսուն և ծառայության քառասուն տարին:

Հայկանուշ մայրիկը, ինչպես կոչում են նրան, իր ողջ կյանքը համեստորեն նվիրաբերել է Հայ Եկեղեցու ծաղկման և բարգավաճման գործին:

Հայկանուշ Գրիգորյանը ծնվել է 1905 թվականին Չանգեպուրում: Փոքր հասակից ծնողների հետ տեղափոխվել է Բաքու: Հայրը՝ Արջակ Գրիգորյանը, ծառայության է անցել տեղի հայոց Մայր տաճարում որպես դպիր և մոմավաճառ:

Դեռևս տասը տարին չբոլորած, փոքրիկ Հայկանուշը ամեն օր հոր հետ հաճախում էր տեղի հայոց եկեղեցի և երգում եկեղեցու երգչախմբում: Այս գործնական մասնակցությունը երգչախմբին փոքրիկ Հայկանուշի մեջ արտակարգ սեր առաջացրեց դեպի հայ եկեղեցական երաժշտությունը:

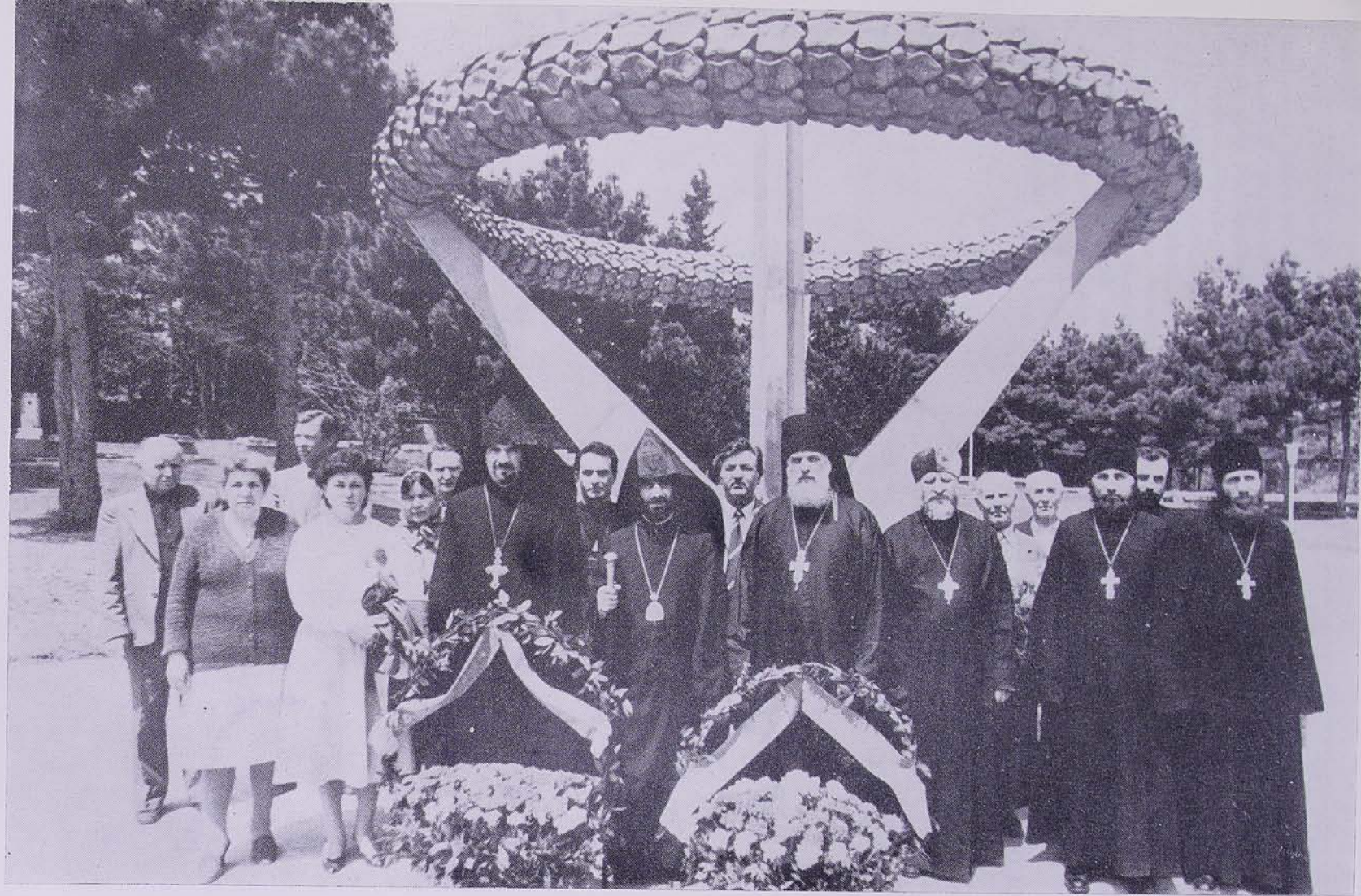
Մինչև 1945 թվականը Հայկանուշ Գրիգորյանը երգում էր նաև Բաքվի Անտոն Մալիյանի նորակազմ երգչախմբում:

Բաքվի հայոց Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցու բացման օրից, 1945 թ., Հայկանուշ Գրիգորյանը ծառայության անցավ այնտեղ՝ նախ որպես տնտեսվար և երգչախմբի անդամ, իսկ հետագայում՝ որպես մոմավաճառ:

Ժամանակակիցների մեջ վառ է այն հիշողությունը, որ Ս. Ծննդյան տոներին Հայկանուշ Գրիգորյանը, դպիրի շապիկը հագին, կարդում էր Դանիելի մարգարեությունը՝ իր գեղեցիկ և վրեզուն ձայնով:

Այսօր ևս, ինչպես միշտ, Հայկանուշ մայրիկը ամեն օր, առավոտ և երեկո, հաճախում է իր հարապատ հոգևոր տուն՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի՝ իր համեստ ծառայությունը մատուցելու հայ հավատացյալ ժողովրդին:

Սույն թվականի մարտի 16-ին, Ադրբեջանի հայոց թեմի թեմական խորհրդի որոշմամբ, տեղի ունեցավ Հայկանուշ Գրիգորյանի ծննդյան ութսուն և եկեղեցանվեր ծա-

ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ ԶԵՏԵՂՈՒՄ ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ

ռայության քառասունամյակին նվիրած հանդիսություն՝ նախագահությամբ Ադրբեջանի հայոց թեմի թեմակալ առաջնորդ Ս. Անանիա եպիսկոպոս Արաբաջյանի:

Միջոցառմանը մասնակցում էին թեմական խորհրդի և եկեղեցական գործադիր մարմնի անդամները, եկեղեցու ծառայողները, ինչպես նաև հոբելյարի հարապատները:

Հանդիսության սկզբին սրբազան հայրը ջերմորեն և հարգալից սիրով խոսեց Հայկանուջ մայրիկի անձի և եկեղեցանվեր ծառայության մասին:

Այնուհետև ելույթ ունեցան Բաքվի հայոց եկեղեցու գործադիր մարմնի անդամ Վոլոդյա Հարությունյանը, Բաքվի հայոց հոգևոր հովիվ Ս. Վարդան արեղա Դիլանյանը և շատ ուրիշներ, որոնք իրենց խոսքի մեջ վեր հանեցին տիպար հայ հավատավոր կնոջ օրինակելի կերպարը:

Հանդիսության ավարտին առաջնորդ սրբազան հայրը Հայկանուջ մայրիկին հանձնեց հոբելյանական մի հուշանվեր:

«Հարկս հարկաւորաց, պատիւս՝ պատուաւորաց»:

ԹՂԹԱԿԻՑ

